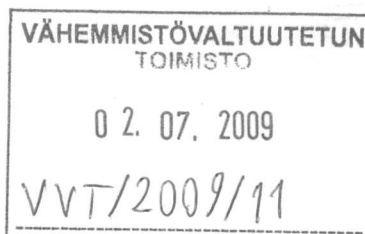

Vähemmistövaltuutettu
PL 26
00023 VALTIONEUVOSTO

Pvm
26.06.2009
Dnro
12/050/2009

Viite: 20.01.2009, VVT/2009/11
Asia: Saamenkieliset kielipesät Inarin kunnassa; selvityspyyntö

OPETUSMINISTERIÖ

MERITULLINKATU 10, HELSINKI

PL 29

00023 VALTIONEUVOSTO

PUH. (09) 160 04

FAX (09) 135 9335

etu.sukunimi@minedu.fi

Undervisningsministeriet

Sjötullsgatan 10, Helsingfors

PB 29

00023 Statsrådet

Tel. (09) 160 04

Fax (09) 135 9335

for.efternamn@minedu.fi

MINISTRY OF EDUCATION

MERITULLINKATU 10, HELSINKI

P.O. BOX 29

FIN-00023 GOVERNMENT

FINLAND

TEL. +358 9 160 04

FAX +358 9 135 9335

given.surname@minedu.fi

Ministère de l'Éducation

Meritullinkatu 10, Helsinki

B.P. 29

FIN-00023 Gouvernement

Finlande

Tél. +358 9 160 04

Fax +358 9 135 9335

pre.nom@minedu.fi

www.minedu.fi

Vähemmistövaltuutettu on 20.1.2009 päivätyssä selvityspyynnössään tiedustellut opetusministeriöltä, millä tavoin ministeriö voisi turvata saamenkielisten kielipesien pitkäjänteisen toiminnan. Lisäksi vähemmistövaltuutettu on 4.6.2009 opetusministeriölle lähettämässään kirjeessä pyytänyt vastausta mainittuun selvityspyyntönsä 30.8.2009 mennessä.

Opetusministeriö toteaa, että se ei ole vastannut selvityspyyntöön aiemmin, sillä asian valmistelu opetusministeriössä on ollut kesken.

Kielipesätoiminnan nykytilanne

Inarin-saame

Inarin-saame on ainoastaan Suomessa puhuttava saamelaiskieli, jonka puhujia on jäljellä enää noin 350. Se on kansainvälisesti luokiteltu erittäin uhanalaiseksi kieleksi. Kun kieli ei enää siirry kotona, se on opittava päivähoitossa, kielipesissä tai osana kouluopetusta.

Inarin kirkonkylällä toimii Inarin-saamen yhdistyksen (Anarâskielâ servi) ylläpitämänä Inarin-saamen kielipesä. Pesän toiminta aloitettiin Suomen kulttuurirahaston tuella vuonna 1997. Kulttuurirahaston rahoitus loppui vuonna 2002, jonka jälkeen Inarin kunta on kyseisen vuoden syksystä lähtien ostanut Inarin-saamenkielisiä päivähoitopalveluita yhdistykseltä. Sosiaali- ja terveysministeriö myöntää vuosittain saamelaiskäräjille 600 000 euroa saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalveluiden edistämiseen, jonka saamelaiskäräjät jakaa avustuksina saamelaisalueen kunnille em. tarkoitukseen. Inarin kirkonkylän kielipesä toimii tällä hetkellä osin kyseisellä saamelaiskäräjien kautta tulevalle rahoituksella, osin Inarin kunnan omalla rahoituksella.

Kielikylvyn on tähän mennessä käynyt läpi 37 lasta, joista suurin osa on siirtynyt Inarin peruskoulun Inarin-saamenkieliseen opetukseen. Myös Ivalossa aloitti kunnan ylläpitämä Inarin-saamen kielipesä vuonna 1997. Sen toiminta kuitenkin loppui helmikuussa 2001 rahoituksen puutteeseen.

Koltansaame

Suomessa koltansaamea puhuu arviolta 250-300 henkilöä. Kolttia on Suomen lisäksi Venäjällä (1 000 - 1 500) ja vähäisemmässä määrin Norjassa (alle 30).

Sevettijärvellä toimi puolen vuoden ajan koltansaamen kielipesä vuonna 2003. Uudestaan kielipesä toimi vuosina 1997-2001. Kielipesän toiminta rahoitettiin EU:n ja Inarin kunnan varoin. Kielipesä muuttui ns. kulttuurisiidaksi laajeten lasten toiminnasta perheiden toiminnaksi. Sevettijärven kylässä ja sen lähipiirissä on tällä hetkellä tiettävästi vain kolme alle kouluikäistä koltansaamelaislasta.

Toinen koltansaamen kielipesä aloitti toimintansa Ivalossa viime vuoden kesällä ja sen toiminta on perustamisen jälkeen jopa laajentunut. Kielipesä toteutetaan kunnan järjestämänä ryhmäperhepäivähoitona. Kielipesä on rahoitettu saamelaiskäräjien hallinnoimasta edellä mainitusta sosiaali- ja terveystalveluiden erityismäärärahasta. Rahoitukseen liittyvät samat ongelmat kuin Inarin-saamen kielipesänkin rahoitukseen.

Pohjoissaame

Pohjoissaame on Suomen eniten puhuttu saamenkieli, jota puhutaan eniten myös Ruotsin ja Norjan saamelaisten keskuudessa. Suomessa ei toimi pohjoissaamenkielisiä kielipesiä. Päivähoitoa ja osittain kouluopetusta pohjoissaamenkielellä ja pohjoissaamenkielessä järjestetään saamelaisten kotiseutualueen kunnissa.

Kielipesätoiminnan rahoitus

Inarin kunta on katsonut, että kielipesien pysyvän toiminnan rahoitus ei kuulu kunnan lakisääteisiin tehtäviin. Kunnan näkemyksen mukaan saamelaislapsilla olisi oikeus saamenkielillä järjestettävään päivähoitoon, mikäli heidän äidinkieltensä olisi jokin saamen kielistä. Näin ei kuitenkaan aina ole, vaan perheen kielenvaihdoksen seurauksena monien lasten äidinkieleksi on merkitty suomi. Inarin kunta on rahoittanut kielipesien toimintaa, mutta rahoitus punnitaan joka vuosi uudestaan.

Saamelaiskäräjät katsoo, että kielipesien rahoitusvastuu kuuluisi ensisijaisesti kunnalle, sillä saamelaisperheiden lapset tulisi katsoa tosiasiallisesti saamenkielisiksi ja heillä siten pitäisi olla oikeus omakieliseen päivähoitoon. Tästä huolimatta saamelaiskäräjät on rahoittanut kielipesätoimintaa saamelaisalueen kunnille myöntämänsä sosiaali- ja terveystalvelmäärärahan kautta.

Suomen kulttuurirahasto on rahoittanut Inarin-saamen kielipesän toimintaa, mutta kulttuurirahaston rahoitus ei voi olla luonteeltaan pysyvää. Sama koskee erilaista EU- ja muuta projektuluonteista rahoitusta.

Ministeriöt eivät ole toistaiseksi ottaneet kantaa siihen, miten kielipesätoiminnan pitkäjänteinen rahoitus järjestettäisiin.

Opetusministeriö myönsi maaliskuussa 2009 saamelaiskäräjille 100 000 euron erityisavustuksen kielipesätoimintaan sen varmistamiseksi, että toiminta ei loppuisi rahoituksen puuttumiseen. Avustus myönnettiin hallituksen lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman toimeenpanoon tarkoitusta määrärahasta, eikä se voi sellaisena olla asian pysyvä ratkaisu.

Nykytasoisien kielipesätoiminnan (yksi Inarin-saamen kielipesä Inarissa ja yksi koltansaamen kielipesä Ivalossa) arvioidut vähimmäiskustannukset ovat noin 177 000 euroa. Arvio perustuu kielipesien vuoden 2009 talousarvioihin. Mikäli näiden lisäksi perustettaisiin pohjoissaamen kielipesä, voitaisiin sen kustannusten olettaa olevan samaa luokkaa, eli vähintään 85 000 euroa. Näin arvioiden kielipesätoiminnan pysyvät kustannukset periaatteella yksi kielipesä/saamenkieli olisivat vuosittain vähintään 262 000 euroa. Kustannukset on luonnollisesti selvitettävä tarkemmin asianosaisten, kuten Inarin kunnan, Inarin-saamen yhdistyksen ja saamelaiskäräjien kanssa.

Johtopäätökset

Kielipesät ovat osa toimenpidetekonaisuutta, jolla pyritään pelastamaan Suomessa puhuttuja saamenkieliä häviämiseltä. Kiireellisyysjärjestyksessä ensimmäisinä ovat Inarin-saame ja koltansaame.

Kielipesätoiminnan riittävä rahoitustaso tulee arvioida huolellisesti. Tulee ratkaista, mille taholle kielipesien pitkäjänteinen rahoitusvastuu osoitetaan. Lisäksi on harkittava, mikä olisi sopivin taho (esim. kunta, yhdistykset vai saamelaiskäräjät) vastaanottamaan kielipesille osoitetun rahoituksen. Näiden seikkojen selvittäminen on ministeriöhallinnossa edelleen kesken.

Kansliapäällikön sijainen,
ylijohtaja

Riitta Kaivosoja

Erikoissuunnittelija

Mikko Cortés Téllez

TIEDOKSI
ministeri Wallin
ministeri Virkkunen
ministerien erityisavustajat
KUPO
KTPO